

Doslednost

✍ Petra Krulc

Doslednost je tako naloga staršev kot učiteljev, ki z otrokom ali mladostnikom preživijo veliko časa. Pri tem smo najbolj uspešni, če smo dosledni v prvi vrsti mi sami, saj je zgled najboljši učitelj. Najbolje pri tem pa je, da se s tem močno dvigne tudi učiteljeva avtoriteta, ki v sedanjem času močno pada.

Ko govorimo o doslednosti, večina ljudi najprej pomisli na dokaj strogo in natančno upoštevanje nekih pravil. V Slovarju slovenskega knjižnega jezika pojem 'dosleden' pomeni tistega, ki dela, vedno ravna po določenih načelih.

S pojmom smo se srečali najprej v okviru lastne družine, ko so naši starši poskušali bolj ali manj dosledno izpolnjevati osnovna vzgojna načela. Slej kot prej pa se je večina nas znašla v starševski vlogi, ko vedenjske in vzgojne vzorce, ki smo se jih naučili od lastnih staršev, prenašamo na svoje otroke. Nekaj je takih, ki so nas med odraščanjem motili in se jih trudimo spremeniti, da ne bi ponavljali njihovih napak. Takrat si močno prizadevamo oblikovati jasna stališča o obnašanju in navadah, ki jih bomo pri svojih otrocih dopuščali oziroma jim jih skušali globoko ozavestiti.

Odgovornost, da privzgojimo doslednost, pa ni le naloga staršev, ampak tudi pedagoških delavcev. Šole namreč niso le izobraževalne, ampak tudi vzgojne ustanove. Vseh vzgojnih momentov, ki jim sledimo v domačem okolju, v šoli ne moremo v polni meri izvajati, a odgovornost je ena od ključnih vrlin, ki jo morajo v prvi vrsti ponotrjaniti učitelji, nato pa njihove-

mu zgledu sledijo še učenci oz. dijaki. To pa ne velja le za osnovo šolo, ampak tudi za vse srednješolske programe.

Pedagoški delavci se z doslednostjo srečujemo pri vsakodnevnem strokovnem delu, pri poučevanju ter vodenju razredne skupnosti. Pri tem sama narava predmeta ni pomembna. Vseeno je, ali poučujemo družboslovne ali naravoslovne predmete. Jasni cilji, ki jih želimo in moramo doseči v celotnem šolskem letu, in sprejemljive oblike vedenja morajo biti opredeljeni, zastavljeni in natančno predstavljeni že na samem začetku.

Trudim se, da v vsakem oddelku, kjer poučujem, v uvodni uri predstavim snov, načine in oblike dela, načine in oblike preverjanja in ocenjevanja znanja, svoja pričakovanja ter tudi osnovna pravila kulturnega vedenja in medsebojnega sporazumevanja. Posebej sem pozorna, da so prve ure v vseh oddelkih čim bolj enako izvedene. V naslednjih pa se zelo kmalu pokaže, kako dosledno se dogovorjenega držimo; ne le dijaki, ampak tudi jaz kot učiteljica. Razrede sestavljajo dijaki iz različnih socialnih okolij, v zadnjih letih pa je veliko dijakov priseljencev, kar različnost in drugačnost še znatno poveča.

“*Dosledno učiteljevo ravnanje v razredu od nas zahteva resnično veliko mero samodiscipline, da ne podležemo lastni malomarnosti, ko je mnogokrat lažje popustiti ali preprosto zamižati na eno oko kot pa se soočiti z neljubo situacijo.*”

Po devetih letih poučevanja opažam, da je treba vsako doslednost prilagajati posameznemu oddelku. Nekaj, kar lahko pozitivno in kako-vostno uveljavljamo v enih razredih, se

v drugih izkaže za povsem nemogoče. Prikrojena pravila lahko v kakšnem razredu celo izboljšajo končne zelene rezultate. Ko dijake ob zaključku pouka vprašam za mnenje o preteklem poučevanju, jih presenetljivo veliko izpostavi ravno moje dosledno ravnanje ob odstopanju od prvotnih pravil, zahtev, dogovorov.

Upam si trditi, da so dijaki bolj zadovoljni z učiteljem, ki zahteva sprotno delo, disciplino in predvsem drži dano besedo.

Dosledno učiteljevo ravnanje v razredu od nas zahteva resnično veliko mero samodiscipline, da ne podležemo lastni malomarnosti, ko je mnogokrat lažje popustiti ali preprosto zamižati na eno oko kot pa se soočiti z neljubo situacijo.

Menim, da si posebno spoštovanje v razredu pridobim, ko skušam čim bolj enako obravnavati vsakega posameznika. Naučila sem se, da vsem dosledno opravičim oziroma ne opravičim pozabljanja učnih pripomočkov, opravljanja domačih nalog in drugih obveznosti. Težave nastanejo, ko dijakom omogočim napovedano ustno preverjanje znanja, ki se ga nekateri ne držijo. Takrat so ob mojem nedoslednem ravnanju prizadeti tisti, ki svoje dolžnosti resno in spoštljivo izpolnjujejo. Velika učiteljeva napaka je, da nekemu, ki se kar naprej izogiba svojim šolskim obveznostim, ne dodeli ustrezne kazni oziroma ga ne sooči s posledicami njegove neodgovornosti zaradi nedoslednosti spoštovanja dogovorjenih pravil. Ko takemu učencu jasno pokažemo svojo odločnost in doslednost, zadostimo tudi tistim, ki se trudijo upoštevati vse začrtane meje in ravnajo v skladu z našim dogovorom.

Enakega doslednega ravnanja se skušam držati tudi pri vodenju od-

delčne skupnosti. Najlažje je, ko učitelj npr. v srednji šoli opravlja delo razrednika v istem oddelku od prvega do četrtega letnika. Tudi tukaj je treba zelo podrobno predstaviti pravilnik o šolskem redu in ukrepe ob kršitvah le-tega. Vsakega posameznika v razredu poskušam obravnavati karseda objektivno, kar se v realnih situacijah pogosto izkaže kot težko, saj je dober pedagog tisti, ki zna pokazati lastna čustva in jih prepoznati tudi v mladostniku, s katerim se pri svojem delu vsak dan srečuje.

Biti človek do človeka se mi pri delu z odraščajočimi otroki zdi enako pomembno kot dosledno izvajanje vseh zastavljenih ciljev. V višjih letnikih se pogosto srečujem z neopravičenim izostajanjem, ki je povezano predvsem z izogibanjem napovedanemu preverjanju znanja. Dijaki ne pozabijo na zahtevo oz. pričakovanje doslednega upoštevanja pravil, ampak z različnimi izgovori opravičujejo svoje (ne)dejanje. Teža vrednote doslednosti se namreč kaj hitro prenese v prakso. Dokler se o tem z dijaki le pogovarjamo, so vsi takoj za to, da je doslednost vrlina, ki

jo želijo usvojiti. Težava nastopi, ko ugotovijo, da je pot za dosego oz. ponotranjenje te vrednote težka. Takrat poskušajo z različnimi izgovori zmanjšati pomembnost doslednosti. S tem opravičujejo svoja dejanja. Če učitelj ni odločen in ne vztraja pri pravilih, ki jih skupaj z dijaki sprejme, naredi dijakom največ škode. S svojim nedoslednim ravnanjem jim namreč daje negativen zgled. Pravila sicer so, a jih je možno, če le imaš dober izgovor, vedno znova prekršiti. In če si v tem spreten, te celo negativne posledice ne doletijo. In ravno to je tisto, česar se moramo učitelji izogibati. Ničkolikokrat ponovljene besede 'vzgajamo z zgledom' tako dobijo v vsej svoji razsežnosti pravi pomen. A v prvi vrsti nagovorijo učitelja.

Ko se v takih primerih pedagoško in strokovno odzovem pri resnično vsakem posameznem kršitelju, občutno zraste moja avtoriteta učitelja pred razredom, pa tudi kršitelj ne ponovi istih napak. Ob zaključku štiriletnega šolanja so dijaki celo hvaležni za moje dosledno izrekanje alternativnih in vzgojnih kazni, saj sem s tem mnoge

prisilila, da so se vrnili na pravo pot. Pri tem pa sem jih utrjevala v doslednosti.

Da lahko svoje delo kakovostno opravljam, je odvisno tudi od staršev dijakov. Trudim se za pristno medsebojno sporazumevanje, ki omogoča, da dijaku kršitelju celostno pomagamo – v družinskem in šolskem okolju. Veliko je tudi primerov, ko me starši ne želijo podpreti pri doslednem upoštevanju pravilnika o šolskem redu, vendar skušam kljub temu ukrepati v skladu s predpisanimi pravili naše šole. Povsem zagotovljen pa je uspeh takrat, ko so dosledni vsi učitelji oddelčnega učiteljskega zbora in ob enakem neprimernem ravnanju enako ukrepajo. Takrat šola kot vzgojno-izobraževalna ustanova uspešno opravi svoje delo. ■

Literatura

Zupančič, Maja; Justin, Janez (1991): *Otrok, pravila, vrednote: otrokov moralni in socialni razvoj*. Radovljica: Didakta.

Žlebničnik, Leon (1963): *Psihologija otroka in mladostnika. Del 2: Otroštvo*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Žorž, Bogdan (2012): *Vzgoja za vrednote*. Koper: Ognjišče.